

Bevezető és bumfordiság

[Látó, 2011. január]

Ezen a helyen nemcsak lapokról lesz szó, hanem velük együtt dévédékről, gesztusokról, könyvekről és tévéműsorokról, könyvvásárokról és slágerekről – szóval inkább amolyan jelenségszemle lesz, mint bármi más. Mint Eco mondaná, rizomatikus szövegek jelennek majd meg hónapról hónapra itt, ami egyszerűen azt jelenti, hogy minden mindennel összefügg majd, illetve máris. Román lapokat szemlézni, számomra legalábbis, nem lehet a román háttér nélkül, a háttér pedig mindaz, amit felsoroltam, és még sokkal több is, mert tágasabb.

A fenti felsorolás hiányos: a magyar folyóiratokat nem tartalmazza. Holott éppen nemrég, idén szeptemberben jelent meg a Nagyvilág román száma, Az éneklő villamos. Összeállította Florin Bican, a bukaresti Román Kulturális Intézet (ICR) munkatársa, szerkesztette Lakatos Mihály, akinek sok érdeme közül az egyik a román irodalom fordítása – most látott napvilágot a Magvetőnél Dan Lungu regénye, a Hogyan felejtünk el egy nőt az ő átültetésében.

De vissza a Nagyvilághoz. Ebben Tudorel Urian előszava után két kivétellel (T. O. Bobe, Doina Ioanid) prózáirók következnek regényrészletekkel, elbeszélésekkel, novellákkal, karcolatokkal vagy olyan meghatározhatatlan műfajú szövegekkel, mint Radu Paraschivescu Ghidul nesimțitului című kötetének fejezete (a könyvből egyébként a Korunk is közölt részleteket 2007. augusztusi számában; Székely Melinda Pimaszkalauznak fordította, az Urian bevezetőjét fordító Balázs Imre József Az arcátlanság kézikönyvének). A szerzők Adela Greceanutól Ana Maria Sandun át Ion Manolescuig terjednek (a szám címéül Lucian Dan Teodorovici egyik elbeszélésének címét választották), a fordítók pedig Karácsonyi Zsolttól Fekete Vincéig és Vallasek Júliától Lövétei Lázár Lászlóig. Mint minden hasonló összeállítás, ez is hagy némi hiányérzetet maga után (Miért hiányzik Florina Ilis vagy Filip Florian? Talán azért, mert ők úgymint világhírűek?), összességében azonban nagyon jó kis válogatás, amely megmutatja, mire lehet építeni és mire nem. Caragiale örök, Kerouac és Kusturica nem kevésbé.

És Caragiale valóban örök, ezt már bizonygatni sem kell; pozitív és negatív irányban egyaránt halhatatlan. Lássuk az előbbit. Szeptember 23. és november 11. között a Dilema veche 8 klasszikus román színházi előadást mellékelte önmagához, s ebben a válogatásban Caragiale három művével van jelen: Az elveszett levéllel, a Leonida naccsásúr és a reakcióval és a Zűrzaravos éjszakával. A sorozat címe Dichis, ami románul kellék, de cifraság is, szóval éppen az, ami muszáj. Érdekes, hogy „A román színház remekművei” közé a szerkesztők csak vígjátékokat vettek fel: a három Caragiale mellett Alexandru Kirițescu Szarkafészekét, Tudor Mușatescutól a Titanic keringőt, illetve az Egy téli éjszaka álmát, Victor Ion Popától a Take, Ianke és Cadírt, Molière-től A botcsinálta doktort. A román színészekről nem mondok semmit, úgymint csak jót tudok mondani: újra felfedeztem, milyen nagyszerű Victor Rebengiuc, Dem Rădulescu, Ștefan Bănică, Mircea Diaconu vagy főleg, talán mert majdnem elfelejtettem, Octavian Cotescu. És még meg sem néztem mindegyik előadást...

Szóval Caragiale nemcsak „önmagában” halhatatlan, hogy úgy mondjam, hanem hatásában is: a román darabok közül a vígjátékok tűnnek a legmaradandóbbaknak.

Természetesen azért is, mert az élet folyamatosan szolgáltat anyagot hozzájuk. Az Observator cultural november 25.–december elsejei számában un cristian ír cikket Un protest și-o reverență (Egy tiltakozás és egy hajbókolás) címmel. („un cristian”, így, kisbetűvel – létezik ilyesmi a nyakkendős magyar irodalomban? Itt még az álnév is „Centauri”-tól felfelé kezdődik...) Ez a fiatalember regényt írt Morții Mă-tii (Kurva anyád) címmel, amelyet a Gaudeamus könyvvásár érző szívé szervezői kipontozva hirdettek, nehogy a tisztelt publikum, aki naponta sokkal durvábbakat lát nemcsak a sorozatokban, hanem még a politikai vitaműsorokban is, összeájulja magát. Majd’ hetven évvel az után, hogy a Köpök a sírotra megjelent, és Boris Vian kortársai levegőért kapkodtak, százötven évvel az után, hogy Creangă megírta a Povestea pulii-t (nem fordítom le, még elpirulnak), az Úr 2010. esztendejében ilyesmire vetemednek a szellem marhái. Akiknek a borjai ötven év múlva majd pislogva elmesélik, hogy ők személyesen ismerték un cristiant...

Kategoria: Szemle

Denumire autor: Demény Péter

Látó Szépirodalmi Folyóirat